

Hallituksen esitys eduskunnalle kauppaa, kehitystä ja yhteistyötä koskevan sopimuksen muuttamisesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Etelä-Afrikan tasavallan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi kauppaa, kehitystä ja yhteistyötä koskevan sopimuksen muuttamisesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Etelä-Afrikan tasavallan välillä syyskuussa 2009 tehdyn sopimuksen ja lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus on luonteeltaan sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain Euroopan unionin toimivaltaan.

Muutossopimuksen tarkoituksena on saattaa sopimus ajan tasalle ja mahdollistaa yhteistyön syventyminen. Sopimuksella muutetaan taloudellista yhteistyötä, kehitysyhteistyötä ja yhteistyötä muilla aloilla koskevia sopimusmääräyksiä. Suurin muutos on tiettyjen poliittista yhteistyötä koskevien uusien sopimusmääräysten lisääminen alkuperäiseen

sopimukseen. Nämä sopimusmääräykset koskevat muun muassa vuosituhatavoitteita, joukkotuhoukseita, terrorismin torjuntaa, rahanpesua ja terrorismin rahoitusta, järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa, pienaseita ja kevytaseita, palkkasotilaita, maahanmuuttoa koskevaa yhteistyötä ja kansainvälistä rikostuomioistuinta.

Osapuolet hyväksyvät tämän sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti. Muutosopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka aikana osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tarvittavien menettelyjen päätökseen saattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Euroopan unionin ja Etelä Afrikan tasavallan väliset sopimus- ja kauppasuhteet....	3
2.2 Suomen ja Etelä-Afrikan kahdenväliset sopimus- ja kauppasuhteet	4
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	4
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	5
4.1 Taloudelliset vaikutukset	5
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	5
4.3 Ympäristövaikutukset	5
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	5
5 ASIAN VALMISTELU	5
5.1 Asian valmistelu Euroopan unionissa	5
5.2 Asian kansallinen valmistelu	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7
1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön	7
1 ARTIKLA	7
I OSASTO: YLEISET TAVOITTEET, PERIAATTEET JA POLIITTINEN VUOROPUHELU	7
IV OSASTO: TALOUDELLINEN YHTEISTYÖ	7
V OSASTO: KEHITYSYHTEISTYÖ	7
A JAKSO: YLEISTÄ	7
B JAKSO: TÄYTÄNTÖÖNPANO	8
VI OSASTO: YHTEISTYÖ MUILLA ALOILLA	8
VII OSASTO:YHTEISTYÖN TALOUDELLISET NÄKÖKOHDAT	10
2 ARTIKLA	10
3 ARTIKLA	10
4 ARTIKLA	10
2 Lakiehdotuksen perustelut	10
3 Voimaantulo.....	10
4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	10
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	10
4.2 Käsittelyjärjestys.....	13
LAKIEHDOTUS	14
SOPIMUSTEKSTI	145

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Tärkein ja laaja-alaisin Euroopan Unionin (EU) ja Etelä-Afrikan suhteita määrittävä sopimus on kauppaa, kehitystä ja yhteistyötä koskeva sopimus (*Trade, Development and Cooperation Agreement, TDCA-sopimus*). TDCA-sopimus allekirjoitettiin 11 päivänä lokakuuta 1999 ja se tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2004 (SopS 67 ja 68/2004). Sopimuksen 18 ja 103 artiklassa todetaan, että sopimusta tarkastellaan viiden vuoden sisällä sen voimaantulosta. Edellä mainittujen artiklojen mukaisen tarkastelun perusteella EU ja Etelä-Afrikka sopivat 7 päivänä marraskuuta 2005 sopimuksen muutoksen laajoista suuntaviivoista. Neuvosto antoi komissiolle mandaatin neuvotella TDCA-sopimuksen muuttamisesta 17 päivänä marraskuuta 2006.

Sopimuksen tarkistuksen tavoitteena oli alun perin päivittää ja uudistaa tietyt TDCA-sopimuksen poliittista yhteistyötä koskevat sopimusmääräykset ja toisaalta jatkaa kaupan vapauttamista. Lisäksi tarkoituksena oli tehdä vähäisiä muutoksia kehitysyhteistyötä käsittelevään osioon sekä ajanmukaistaa määräysten sanamuotoja useissa taloudellista yhteistyötä ja muuta yhteistyötä koskevissa määräyksissä. TDCA-sopimuksen kauppaa koskevat määräykset suljettiin kuitenkin neuvotteluiden ulkopuolelle, kun Etelä-Afrikka liittyi EU:n ja eteläisen Afrikan maista koostuvan SADC-ryhmän (*Southern African Development Community*) välillä samaan aikaan käytyihin talouskumppanuusneuvotteluihin (*Economic Partnership Agreement*). Sopimuksen muiden osien osalta neuvotteluita jatkettiin mandaatin mukaisesti ja neuvottelut komission ja Etelä-Afrikan välillä saatiin päätökseen 10 päivänä lokakuuta 2007.

Neuvotteluiden tuloksena sopimuksella on muutettu niitä TDCA-sopimuksen sopimusmääräyksiä, jotka koskevat taloudellista yhteistyötä, kehitysyhteistyötä ja yhteistyötä muilla aloilla. Suurin muutos on ollut joidenkin uusien poliittista yhteistyötä koskevien määräysten lisääminen TDCA-sopimukseen. Nämä koskevat muun muassa joukkotuhaseiden leviämisen estämistä ja vientivalvon-

tajärjestelmän laiminlyönnistä johtuvia seuraamuksia, terrorismin vastaista taistelua, järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa, pienaseiden ja kevytaseiden leviämisen ehkäisyä, palkkasotilaita, kansainvälistä rikostuomioistuinta sekä yhteistyötä maahanmuuttokysymyksissä.

Muutossopimuksen lähtökohtana on ollut saattaa TDCA-sopimus ajan tasalle EU:n ja Etelä-Afrikan olemassa olevien kansainvälisten sitoumusten ja velvoitteiden, kuten Cottonou-sopimuksen (SopS 69/2005), YK:n vuosituhatjulistuksen ja eri YK-sopimusten ja päätöslauselmien kanssa.

Neuvosto päätti muutossopimuksen allekirjoittamisesta 1 päivänä huhtikuuta 2008. Sopimus allekirjoitettiin Kleinmondissa 11 päivänä syyskuuta 2009.

Muutossopimus on tehty EY:n perustamis-sopimuksen 310 artiklan (nykyisin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 217 artikla), 300 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan toisen virkkeen ja 300 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan perusteella (nykyisin SEUT 218 artikla). Sopimus sisältää sekä unionin että sen jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä ja on näin ollen jaetun toimivallan sopimus eli niin sanottu sekasopimus, jossa osapuolina ovat sekä EU että sen jäsenvaltiot. Sopimus edellyttää siksi sekä unionin että jäsenvaltioiden hyväksyntää.

2 Nykytila**2.1 Euroopan unionin ja Etelä Afrikan tasavallan väliset sopimus- ja kauppasuhteet**

Nyt muutettavana oleva TDCA-sopimus säätelee EU:n ja Etelä-Afrikan välisiä suhteita hyvin laaja-alaisesti. TDCA-sopimuksen myötä on purettu suurin osa EU:n ja Etelä-Afrikan tavarakaupan tulleista. Suhteita määrittelee TDCA-sopimuksen ohella erityisesti EU:n ja Etelä-Afrikan välinen strateginen kumppanuus, jonka suuntaviivoista sovittiin vuonna 2006. Yhteinen toimintasuunnitelma (Joint Action Plan) hyväksyttiin vuonna 2007.

Etelä-Afrikka jättäytyi EU:n ja AKT-maiden välillä vuonna 2007 neuvotellun tavara-kauppaan rajoittuneen ensivaiheen EPA-sopimuksen (Economic Partnership Agreement) ulkopuolelle. Neuvottelut maan osallistumisesta sopimukseen ovat edelleen kesken.

Etelä-Afrikka on EU:n tärkein kauppakumppani Afrikassa. Prosentuaaliset osuudet EU:n viennistä ja tuonnista ovat suhteellisen pienet, mutta Etelä-Afrikka sijoittui EU:n kauppakumppaneista kummankin osalta sijalle 17 vuonna 2010. EU:n viennistä 1,6 % suuntautui Etelä-Afrikkaan vuonna 2010 ja vastaavasti tuonnista 1,2 % tuli Etelä-Afrikasta. Etelä-Afrikasta tuodaan EU:hun erityisesti polttoaineita ja kaivossektorin tuotteita (27 %) sekä koneita ja laitteita (18 %). EU:sta viedään Etelä-Afrikkaan eniten koneita ja laitteita (50 %) sekä kemikaaleja (15 %). Etelä-Afrikan tärkeimmät kauppakumppanit EU:n jäsenvaltioista ovat Saksa, Iso-Britannia, Ranska ja Hollanti.

EU on Etelä-Afrikan tärkein kauppakumppani. Etelä-Afrikan viennistä EU:hun suuntautui vuonna 2010 lähes 30 % ja tuonnista yli 30 % oli EU:n alueelta. Tuonti EU:n alueelle on kasvanut viime vuosina ja valikoima on laajentunut.

Etelä-Afrikka liittyi Maailman kauppajärjestön (WTO) jäseneksi vuonna 1995.

2.2 Suomen ja Etelä-Afrikan kahdenväliset sopimus- ja kauppasuhteet

EU:n jäsenvaltiona Suomen ja Etelä-Afrikan väliset suhteet määrittyvät myös olennaisilta osin TDCA-sopimuksen kautta. Tärkeimmät maiden väliset kahdenväliset sopimukset käsittelevät kaksinkertaisen verotuksen välttämistä (Sopimus Suomen tasavallan ja Etelä-Afrikan tasavallan välillä tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi, SopS 77 ja 78/1995, ja Suomen ja Etelä-Afrikan Liittovaltion välillä tehty, kaksinkertaisen verotuksen välttämistä laiva- ja ilmailienteestä saadusta tulosta koskeva sopimus, SopS 11/1952), sijoitusten edistämistä ja vastavuoroista suojaamista (Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Etelä-Afrikan tasavallan hallituksen välillä sijoitusten edistämisestä ja vastavuoroisesta suojaa-

misesta, SopS 7 ja 8/2001) sekä kehitysyhteistyön yleisiä ehtoja ja menettelytapoja (Suomen Tasavallan hallituksen ja Etelä-Afrikan Tasavallan hallituksen välillä kehitysyhteistyön yleisistä ehdoista ja menettelytavoista tehty sopimus ja sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Etelä-Afrikan tasavallan hallituksen välillä kehitysyhteistyön yleisistä ehdoista ja menettelytavoista tehdyn sopimuksen muuttamisesta, SopS 80/2001 ja SopS 83/2010).

Suomen ja Etelä-Afrikan kauppasuhteet ovat prosentuaalisesti suhteellisen pienet. Suomen viennistä vuonna 2010 suuntautui tullin ulkomaankauppatilastojen mukaan Etelä-Afrikkaan noin 0,5 % ja tuonnista 0,4 % tuli Etelä-Afrikasta. Tärkeimmät vientituotteet Etelä-Afrikkaan olivat koneet, laitteet ja kuljetusvälineet, paperi, pahvi ja niistä valmistetut tuotteet sekä elektroniikkatuotteet. Etelä-Afrikasta tuotiin Suomeen eniten raaka-aineita, kuten malmeja ja metalleja, sekä koneita, laitteita ja kuljetusvälineitä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Euroopan komissio antoi 28 päivänä kesäkuuta 2006 tiedonannon, jossa se nosti Etelä-Afrikan tasavallan strategisten kumppaniensa joukkoon. Tiedonannossaan komissio tunnusti Etelä-Afrikan tasavallan tärkeän roolin koko Afrikan tasolla ja sen aseman alueen ankkurivaltiona. Muutettu TDCA-sopimus heijastaa Etelä-Afrikan tasavallan entistä tärkeämpää asemaa Euroopan unionille. Muutossopimus asettaa alkuperäistä sopimusta paremmin osapuolet keskenään tasavertaiseen asemaan asettamalla niille tasavertaisia velvollisuuksia. Osapuolten keskinäisen merkityksen kasvusta kertovat myös TDCA-sopimukseen otetut uudet määräykset, jotka keskittyvät erityisesti kansainväliseen turvallisuuteen sekä kansainvälisen rikollisuuden torjuntaan ja ehkäisemiseen.

Muutossopimuksen tavoitteena on saattaa TDCA-sopimus ajan tasalle ja syventää yhteistyötä tietyillä aloilla.

Muutossopimuksella TDCA-sopimukseen tehty suurin muutos on tiettyjen poliittista yhteistyötä koskevien uusien sopimusmääräysten lisääminen sopimukseen. Osapuolet si-

toutuvat muutossopimuksen myötä toimimaan yhteistyössä torjuakseen terrorismia, rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, järjestäytyneitä rikollisuutta, joukkotuhousteiden leviämistä, pien- ja kevytaseiden laitonta leviämistä sekä palkkasotilastoimintaa. Osapuolet myös vahvistavat tukensa kansainväliselle rikostuomioistuimelle (*International Criminal Court, ICC*). Lisäksi sopimuksessa määritellään puitteet osapuolten maahanmuuttoa koskevalle yhteistyölle, mukaan lukien laittoman siirtolaisuuden torjunnalle.

Esityksen tavoitteena on hankkia eduskunnan hyväksyminen sopimukselle. Esitys sisältää myös ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Sopimuksen muutoksella ei ole suoria vaikutuksia valtion talousarvioon.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Muutossopimuksella ei ole suoria vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Sopimuksesta johtuvat tehtävät suoritetaan olemassa olevien voimavarojen puitteissa.

4.3 Ympäristövaikutukset

Muutossopimuksella ei ole suoria ympäristövaikutuksia. Muutossopimuksella muutetaan TDCA-sopimuksen ympäristöä koskevaa sopimusmääräystä. Kyseiseen sopimusmääräykseen on lisätty maininta yhteistyöstä monenvälisillä foorumeilla Yhdistyneet Kansakunnat mukaan lukien, millä ei kuitenkaan ole suoria ympäristövaikutuksia.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

TDCA-sopimukseen muutossopimuksella tehdyt olennaisimmat muutokset koskevat yhteistyötä kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa. Asiaa koskevien uusien sopimusmääräysten myötä osapuolten yhteistyötä ja poliittista dialogia mainitulla alalla tiivistetään.

Muutossopimuksessa osapuolet sitoutuvat erityisesti toteuttamaan kansainväliset sitoumuksensa kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa. Muutossopimuksella ei perusteta uusia yhteistyöelimiä.

Muutossopimuksella pyritään myös tiivistämään osapuolten yhteistyötä maahanmuuton alalla, tasapuolistamaan laillisesti toisen osapuolen alueella olevien omien kansalaisten asemaa suhteessa osapuolen kansalaisiin ja ehkäisemään laitonta maahanmuuttoa. Uudet maahanmuuttoa koskevat sopimusmääräykset ovat pääsääntöisesti suosituksenomaisia ja kannustavat erityisesti perusteelliseen vuoropuheluun. Suomen kansallinen syrjintälainsäädäntö ja Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet kattavat nykyisellään kyseisten uusien sopimusmääräysten sisällön, joten Suomen kannalta muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta.

Suomen ja Etelä-Afrikan kahdenväliset suhteet ovat hyvät. On muistettava, ettei TDCA-sopimus vähennä kahdenvälisten suhteiden hoitamisen tärkeyttä, vaan toimii sitä täydentäen.

5 Asian valmistelu

5.1 Asian valmistelu Euroopan unionissa

Alkuperäisen sopimuksen 18 ja 103 artiklassa todetaan, että sopimusta tarkastellaan viiden vuoden sisällä sen voimaantulosta. Tehdyn tarkastelun perusteella EU ja Etelä-Afrikka sopivat 7 päivänä marraskuuta 2005 sopimuksen muutoksen laajoista suuntaviivoista. Neuvosto antoi komissiolle mandaatin neuvotella TDCA-sopimuksen muuttamisesta 17 päivänä marraskuuta 2006. Neuvottelut komission ja Etelä-Afrikan välillä saatiin päätökseen 10 päivänä lokakuuta 2007.

Neuvosto päätti muutossopimuksen allekirjoittamisesta 1 päivänä huhtikuuta 2008 ja muutossopimus allekirjoitettiin Kleinmondissa 11 päivänä syyskuuta 2009.

5.2 Asian kansallinen valmistelu

Eduskunnan suurelle valiokunnalle ja ulkoasiainvaliokunnalle on perustuslain 97 §:n nojalla annettu 25 päivänä maaliskuuta 2008 E-kirjelmä (E 20/2008) sopimuksen muuttamista koskevista valmisteluista.

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoasiainministeriössä. Siitä on pyydetty lausunnot liikenne- ja viestintäministeriöltä, oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä sekä työ- ja

elinkeinoministeriöltä. Saaduissa lausunnoissa esitetyt huomiot on otettu huomioon hallituksen esityksen viimeistelyssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Muutossopimus sisältää neljä artiklaa ja yksityiskohtaisissa perusteluissa kunkin muutossopimuksen artiklan perustelut on kirjoitettu viittaamalla alkuperäisen sopimuksen artikloihin, joihin muutokset on tehty. Kyseiset artiklaviittaukset ovat alla suluisissa. Yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitut kohdat viittaavat muutossopimuksen kohtiin. Osastojen nimet on lisätty perusteluihin lukemisen helpottamiseksi.

I ARTIKLA

1 kohta (Johdanto). Johdantoon on lisätty uusi kuudes kappale, johon on kirjattu osapuolten halu toimia aseistariisunnan ja aseiden leviämisen estävän sopimusjärjestelmän edistämiseksi.

I OSASTO: YLEISET TAVOITTEET, PERIAATTEET JA POLIITINEN VUOROPUHELU

2 kohta (2 artikla). Artiklan ensimmäiseen kohtaan on lisätty maininta siitä, että yhteistyö kysymyksissä, jotka koskevat aseriisuntaa ja joukkotuhoukseiden leviämisen estämistä, on sopimuksen olennainen osa.

IV OSASTO: TALOUDELLINEN YHTEISTYÖ

3 kohta (55 artikla). Artiklasta on poistettu viestinnän määritelmä, mikä mahdollistaa yhteistyön osa-alueiden joustavamman tukinnan viestintävälineiden kehittyessä. Artiklassa selostetaan myös yhteistyön tavoitteet ja sisältö aiempaa väljemmin. Osallisuutta ja eri toimijoiden välisen vuorovaikutuksen helpottamista painotetaan. Lisäksi todetaan, että yhteisten hankkeiden toteuttamista kehitysyhteistyöohjelman kautta olisi harkittava.

4 kohta (57 artikla). Tyhjentävä määritelmä yhteistyön tavoitteista on muutettu väljemmäksi. Yhteistyön tavoitteet on määriteltävä hieman aiemmasta poiketen ottaen mu-

kaan muun muassa energiavarmuuden takaaminen. Artiklaan on lisätty uusi kolmas kohta toimista, joihin Etelä-Afrikka on jo ryhtynyt.

5 kohta (58 artikla). Terveiden ja turvallisuuden ohella nyt myös ympäristö mainitaan artiklassa. Lisäksi artiklaan on lisätty uusi kohta d), joka käsittelee mineraalien paikallisen rikastamisen edistämistä ja yhteistyömahdollisuuksia alan kehittämiseksi. Myös Afrikan kaivoskumppanuus mainitaan.

6 kohta (59 artikla). Artiklaa on muutettu koskemaan myös raideliikenteen turvallisuutta ja turvallisuutta painotetaan muutoinkin aiempaa enemmän. Artiklaan on lisätty alakohtat d)-f) tiedonvaihdoista ja yhteistyön parantamisesta, liikennepolitiikan ja sääntelykehysten yhtenäistämistä sekä kumppanuuksien kehittämisestä satelliittinavigointijärjestelmien alalla.

7 kohta (59A artikla). Merikuljetuksia koskevassa uudessa artiklassa määrätään, että osapuolet kannustavat alueensa toimijoita yhteistyöhön eri alueilla ja vahvistavat sitoutuneisuutensa ratifioimiinsa kansainvälisiin yleissopimuksiin merikuljetusten alalla sekä sopivat yhteistyöstä näissä kysymyksissä. Artikla luo puitteet yhteistyön toteutumista-voille.

8 kohta (60 artikla). Maininta koehankkeista paikallistason matkailun edistämisen tapana on poistettu ja toteuttamiskeinot on jätetty avoimiksi. Samoin maininta alueellisen yhteistyön edistämisestä on muutettu maantieteellisesti laajemmaksi, kattamaan alueellisen tason lisäksi koko maanosan tason.

V OSASTO: KEHITYSYHTEISTYÖ

A JAKSO: YLEISTÄ

9 kohta (65 artikla). Kehitysyhteistyötä koskevaan artiklaan on lisätty maininta siitä, että yhteistyö perustuu poliittisen vuoropuhelun ja kumppanuuden ohella tuen tehokkuuteen. Ensisijaisiin tavoitteisiin on lisätty vuosituhattavoitteiden saavuttaminen.

10 kohta (65A artikla). Uudessa artiklassa osapuolet vahvistavat sitoutumisensa vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen vuoteen 2015 mennessä ja sopivat lisäksi tehostavan-

sa toimiaan Monterreyn konferenssin ja Johannesburgin toimintasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Osapuolet ilmaisevat myös tukensa Afrikan unionille ja sen sosiaalitaloudelliselle ohjelmalle.

11 kohta (66 artikla). Kehitysyhteistyön alueista ei päätetä enää suoraan sopimuksista, vaan erillisissä monivuotisissa ohjelmasiikirjoissa. Termi ”kansalaisjärjestöt” on korvattu sisällöltään laajemmalla termillä ”muut kuin valtiolliset toimijat” ja sana ”aikaisemmin” on poistettu.

12 kohta (67 artikla). Tukikelpoiset edunsaajat määritellään tyhjentävästi aiemmasta avoimemmasta määrittelystä poiketen.

13 kohta (68 artikla). Termi ”hallituksesta riippumaton kumppani” on muutettu kattavampaan muotoon ”muu kuin valtiollinen toimija”.

14 kohta (69 artikla). Artiklassa määrätään ohjelmoinnista eli monivuotisten maaohjelmien toteuttamisesta.

15 kohta (71 artikla). Artiklan termi ”rahoitusehdotus” on muutettu termiksi ”vuositainen toimintasuunnitelma”.

B JAKSO: TÄYTÄNTÖÖNPANO

16 kohta (73 artikla). Artiklassa määrätään kelpoisuudesta tarjouskilpailuihin ja sopimuksiin. Kelpoisuus on laajennettu koskemaan säännönmukaisesti myös maita ja alueita, jotka ovat tukikelpoisia avun purkamista koskevien yhteisön sääntöjen mukaisesti. Myös tavarahankintojen alkuperä on rajattu samalla tavalla.

17 ja 18 kohdat (76 ja 77 artikla). Artikloissa ”yhteistyöneuvosto” on korvattu termillä ”unionin ministerineuvosto”.

19 kohta (79 artikla). Termi ”valtuuttava pääviranomainen” on muutettu muotoon ”valtuuttava viranomainen”.

20 kohta (82 artikla). Artiklasta on poistettu siinä kahteen kertaan ollut lause: Yhteistyön valvonnan ja arvioinnin suorittavat Etelä-Afrikka ja yhteisö yhdessä.

VI OSASTO: YHTEISTYÖ MUILLA ALOILLA

21 kohta (83 artikla). Muutossopimukseen on otettu laajempi tiedettä ja teknologiaa käsittelevä artikla. Artiklassa on annettu

suurempi painoarvo kestäväälle kehitykselle. Osapuolet sitoutuvat säännölliseen vuoropuheluun määrittääkseen tiede- ja teknologiayhteistyön painopisteet. Artiklassa määritellään kattavasti yhteistyösuhteen sisältö.

22 kohta (84 artikla). Muutetussa artiklassa on määritelty tarkemmin yhteistyön foorumit, jotka ovat Yhdistyneet Kansakunnat ja muut monenväliset foorumit. Lisäksi artiklaan on tehty kaksi kielellistä muutosta, jotka eivät koske suomenkielisiä toisintoa.

23 kohta (85 artikla). Artiklassa määrätään poliittisesta vuoropuhelusta kulttuurin alalla, kulttuurien monimuotoisuudesta ja kulttuurienvälisestä vuoropuhelusta sekä kulttuuriyhteistyöstä ja -vaihtoista.

24 kohta (86 artikla). Sosiaalisia kysymyksiä koskevassa artiklassa määrätään, että osapuolet sitoutuvat vuoropuheluun työllisyyden ja sosiaalipolitiikan alalla. Vuoropuheluun kuuluviin aloihin on lisätty kunnollisten työolojen edistäminen, sosiaaliturva, vammaiset, ikäihmiset ja nuorisot.

25 kohta (90 artikla). Artikla käsittelee aiemmasta poiketen ainoastaan laittomia huumausaineita koskevaa yhteistyötä, rahanpesusta määrätään erillisessä artiklassa (91C). Artiklassa määrätään yhteistyön tavoitteista ja tavoista. Uudessa artiklassa osapuolet ovat tasavertaisemmassa asemassa, kun taas aiempi artikla keskittyi enemmän Etelä-Afrikkaan.

26 kohta (91 artikla). Artiklan otsikko on muutettu muotoon ”Henkilötietojen suojaaminen”. Artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään tarkemmin henkilötietojen suojan parantamiseksi huomioon otettavista kansainvälisistä normeista.

27 kohta (91A-91H artiklat)

91A artikla. Osapuolet sopivat yhteistyöstä ja osallistumisesta monenvälisen aseriisunnan ja aseiden leviämisen estävän järjestelmän vahvistamiseen sekä tässä yhteydessä kaikkien joukkotuhousteiden ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseen noudattamalla täysimääräisesti kansainvälisistä aseriisunta- ja asesulkusopimuksista johtuvia velvoitteitaan ja sitoumuksiaan ja muita asiaa koskevia kansainvälisiä velvoitteitaan ja pänemällä ne täytäntöön kansallisella tasolla. Osapuolet sopivat, että tämä artiklan 1 ja 2 kohdat ovat sopimuksen olennainen osa ja että ne sisältyvät sopimuksen poliittiseen vuo-

ropuheluun. Osapuolet sopivat myös toimivansa muiden kansainvälisten aseriisunta- ja asesulkusopimusten allekirjoittamiseksi, ratifioimiseksi tai niihin liittymiseksi sekä panemaan niitä kansallisella tasolla täytäntöön ja noudattamaan kaikkia kansainvälisiä oikeudellisesti sitovia sopimuksia. Osapuolet sopivat myös luovansa tehokkaan kansallisen vientivalvontajärjestelmän sanktioineen. Rikosoikeudellisten sanktioiden osalta artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

Kaksikäyttötuotteiden valvonnasta on unionin tasolla annettu neuvoston asetus (EY) N:o 428/2009 kaksikäyttötuotteiden vientiä, siirtoa, välitystä ja kauttakulkua koskevan yhteisön valvontajärjestelmän perustamisesta. Kansallisesti vientivalvontajärjestelmästä on säädetty laissa kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta (562/1996).

91B artikla. Terrorismin torjuntaa käsittelevässä uudessa artiklassa osapuolet tuomitsevat kaikki terroriteot, vahvistavat pyrkimyksensä puuttua terrorismin leviämiseen vaikuttaviin tekijöihin kansainvälistä oikeutta kunnioittaen, korostavat YK:n terrorismivastaisen strategian toteuttamisen tärkeyttä ja sopivat yhteistyöstä terroritekojen estämiseksi. Artiklassa määritellään myös yhteistyön puitteet ja yhteistyömuodot.

91C artikla. Rahanpesu on erotettu huumausaineiden vastaista yhteistyötä käsittelevän artiklan (90 artikla) yhteydestä omaksi artiklakseen. Artikla käsittelee myös terrorismin rahoitusta. Osapuolet vahvistavat pyrkimyksensä estää rahoitusjärjestelmiensä käyttö rahanpesuun. Artiklassa määritellään, mitä yhteistyöhön tällä alalla voi kuulua.

91D artikla. Uudessa artiklassa määrätään yhteistyöstä järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Artikla kattaa myös korruption.

91E artikla. Uudessa pienaseita ja kevytaseita koskevassa artiklassa osapuolet sopivat jatkavansa ja kehittävänsä edelleen tiivistä yhteistyötä laittoman kaupan osa-alueiden ehkäisemiseksi, torjumiseksi ja poistamiseksi sekä vahvistavat sitoutumisensa niitä velvoitaviin normeihin.

91F artikla. Osapuolet sitoutuvat poliittiseen vuoropuheluun ja yhteistyöhön palkkasotilastoiminnan estämiseksi kansainvälisten ja kansallisten sitoumustensa mukaisesti.

91G artikla. Osapuolet vahvistavat tuensa kansainväliselle rikostuomioistuimelle ja sen ajamille periaatteille ja arvoille. Ne sopivat yhteistyöstä Rooman perussäännön yleismaailmallisuuden ja loukkaamattomuuden edistämiseksi ja yhteistyön vahvistamiseksi tuomioistuimen kanssa.

91H artikla. Uudessa maahanmuuttoa koskevassa artiklassa määritellään maahanmuuttoa koskevan vuoropuhelun sisältö. Tähän laajaan ohjelmaan kuuluu muun muassa osapuolen alueella laillisesti oleskelevien ulkomaan kansalaisten oikeudenmukainen kohtelu ja syrjimättömyys, viisumi- ja rajavalvontakysymykset, matkustusasiakirjoja koskevat kysymykset, maahanmuuton ja kehityksen väliset yhteydet, laittoman maahanmuuton vastainen politiikka, kansainvälistä suojelua koskevien kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen kehittäminen ja täytäntöönpano sekä paluuseen ja takaisinottoon liittyvät kysymykset. Osapuolet sopivat ottavansa takaisin laittomasti toiseen maahan pyrkivät kansalaisensa. Osapuolet antavat kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat tätä tarkoitusta varten. Osapuolen pyynnöstä aloitetaan neuvottelut kahdenvälisestä sopimuksesta, jolla säännellään kansalaisten takaisinottoa ja palauttamista koskevia erityisvelvoitteita.

Todettakoon, että artiklan suomenkielisessä tekstissä on käännösvirhe kohdassa 2 g, sillä teksti ei vastaa täysin muita kieliversioita. Suomenkielisen tekstin mukaan vuoropuhelu käsittää laaja-alaisen ja kattavan ohjelman, mukaan lukien tehokas ja ehkäisevä laittoman maahanmuuton vastainen politiikka, siirtolaisten salakuljetus ja ihmiskauppa, mukaan lukien salakuljettajien ja ihmiskauppioiden verkostojen vastaiset toimet ja uhrien suojeleminen. Esimerkiksi englanninkielinen teksti kuuluu: ”the establishment of an effective and preventive policy to tackle illegal immigration, smuggling of migrants and trafficking in human beings including combating networks of smugglers and traffickers and protecting victims”. Artiklassa määrätään siis muun muassa siirtolaisten salakuljetuksen ja ihmiskaupan vastaisesta politiikasta. Suomenkielisen tekstin epätarkkuudessa on kyse ilmeisestä käännösvirheestä.

VII OSASTO: YHTEISTYÖN TALOUDELLISET NÄKÖKOHDAT

28 kohta (94 artikla). Artiklassa määrätään, mistä avustuksien muodossa annettava taloudellinen apu katetaan.

29 kohta (Pöytäkirja N:o 1, liite IV). Liitteen eteläafrikkalaisia toisintoja on muutettu, mutta muutokset eivät koske suomenkielisiä toisintoja.

2 ARTIKLA

Artiklassa on mainittu ne kielet, joilla sopimus on tehty.

3 ARTIKLA

Osapuolet hyväksyvät sopimuksen omia menettelyjään noudattaen ja ilmoittavat toisilleen menettelyjen saattamisesta päätökseen. Lisäksi artiklassa määrätään, että hyväksymisasiakirjat talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön huostaan.

4 ARTIKLA

Sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka aikana osapuolet ilmoittavat toisilleen tarvittavien menettelyjen päätökseen saattamisesta.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälä sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Laki ehdotetaan tulevaisuuteen voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan. Suomessa sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten saattamisesta voimaan säädetään perustuslain 95 §:n 1 momentissa. Momenttia on muutettu Suomen perustuslain muuttamisesta annetulla lailla (1112/2011) siten, että muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan asetuksella. Asetuksen an-

taja määräytyy tällöin perustuslain 80 §:n mukaan siten, että jos asiasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Edellä olevan mukaisesti asetuksenantovaltuus on osoitettu valtioneuvostolle. Perustuslain muutos on tullut voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012.

3 Voimaantulo

Osapuolet hyväksyvät sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti. Hyväksymisasiakirjat talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön huostaan. Sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka aikana osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen hyväksymismenettelyjensä päätökseen saattamisesta. Hyväksymisestään ovat hallituksen esityksen antamisajankohtaan mennessä ilmoittaneet Etelä-Afrikan lisäksi Alankomaat, Bulgaria, Itävalta, Latvia, Portugali, Ruotsi, Slovakia, Slovenia ja Tšekki. Esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen on tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan sopimuksen kanssa.

Sopimus ei sisällä Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, vaikka sopimuksessa on määräyksiä tietyistä yhteistyöaloista, jotka käsittelevät Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:ssä Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvaksi säädettyä alaa. Sopimuksen määräykset on muotoiltu sillä tavoin yleiseen ja tavoitteelliseen muotoon (koskien lähinnä osapuolten yhteistyötä, vuoropuhelua ja tietojenvaihtoa), ettei niiden voida katsoa vaikuttavan Ahvenanmaan mahdollisuuden käyttää toimivaltaansa itsehallintolain mukaisesti sen toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden välinen toimivallanjako

Sopimus on luonteeltaan niin sanottu seka-sopimus, joka sisältää sekä unionin että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Jotkut näistä määräyksistä kuuluvat

unionin yksinomaiseen toimivaltaan, toiset taas unionin ja sen jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. Osassa nyt esillä olevan sopimuksen kattamista kysymyksistä toimivalta kuuluu yksinomaan jäsenvaltioille. Eduskunta hyväksyy tällaisen sopimuksen vakiintuneen käytännön mukaan vain niiltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan (esim. PeVL 6/2001 vp, PeVL 31/2001 vp, PeVL 16/2004 vp ja PeVL 24/2004 vp).

Toimivallan jako ei ole yksiselitteinen ja kysymys siitä, miltä osin nyt esillä olevan sopimuksen määräykset kuuluvat jäsenvaltioiden ja miltä osin unionin toimivaltaan on epäselvä. Toimivallan jaon arviointia hankaloihtaa se, että kyse on EU:n ja sen jäsenvaltioiden kolmannen valtion kanssa tekemästä sopimuksesta, jonka sopimusvelvoitteet ovat yhteistyövelvoitteita, jotka kohdistuvat sekä EU:iin että sen jäsenvaltioihin.

Päätös muutossopimuksen allekirjoittamisesta on tehty EY:n perustamissopimuksen 310 artiklan (eli niin sanottu assosiaatioartikkla, nykyisin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 217 artikla), 300 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan toisen virkkeen ja 300 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan perusteella (nykyisin SEUT 218 artikla).

Unionilla on katsottava olevan mahdollisuus tehdä sopimus SEU 37 artiklan perusteella siltä osin, kun sopimuksen määräykset koskevat ulko- ja turvallisuuspoliittista toimivaltaa. Tällaisia määräyksiä sisältyy erityisesti muutossopimuksella TDCA-sopimuksen 2 artiklaan tehtävään lisäykseen, jossa määrätään sopimuksen olennaisista osista, sekä muutossopimuksella TDCA-sopimukseen uutena lisättäviin terrorismin torjuntaa koskevaan 91B artiklaan, pienaseita ja kevytaseita koskevaan 91E artiklaan, palkkasotilaita koskevaan 91F artiklaan sekä kansainvälistä rikostuomioistuinta koskevaan 91G artiklaan. Myös uutena TDCA-sopimukseen lisättävän joukkotuhoaseita ja niiden kantolaitteita koskevan 91A artiklan määräykset kuuluvat edellä mainittuun ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan siltä osin, kun ei ole kyse unionin toimivaltaan kuuluvasta vientivalvontasäännöstöstä, johon viitataan artiklan 2 kohdan b alakohdassa. Koska neuvoston päätöksessä sopimuksen allekirjoittamisesta ei ole käytetty oikeusperustana

SEU 37 artiklaa (entinen EU-sopimuksen 24 artikla), on katsottava, että unioni ei ole käyttänyt tältä osin toimivaltaansa ja näin ollen kyseiset sopimusmääräykset kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan..

Jäsenvaltioilla on edelleen toimivaltaa myös maahanmuuttoa koskevan yhteistyön osalta (91H artikla) siltä osin, kun on kyse henkilöiden palauttamisesta ja takaisinotosta sekä jäsenvaltioiden velvollisuudesta antaa asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat tätä tarkoitusta varten (91H artiklan 3 kohdan a alakohta). Jäsenvaltioilla on toimivaltaa myös siltä osin, kun on kyse jäsenvaltioiden oikeudesta tehdä takaisinottosopimuksia Etelä-Afrikan kanssa kyseiseen artiklaan sisältyvän valtuutuksen perusteella (91H artiklan 3 kohdan b alakohta).

Lainsäädännön alaan kuuluvat sopimusmääräykset

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Merkitystä ei ole sillä, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp).

Muutossopimuksella TDCA-sopimuksen olennaisia osia koskevaan 2 artiklaan lisätään maininta siitä, että myös yhteistyö aseriisunnan ja joukkotuhoaseiden leviämistä estävissä kysymyksissä TDCA-sopimukseen lisät-

tävien 91A artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti ovat Euroopan unionin ja Etelä-Afrikan sisä- ja ulkopoliittikkojen lähtökohtia ja tämän sopimuksen olennaisia osia. Uuden 91A artiklan 1 ja 2 kohdan määräykset ovat osittain yleispiirteisiä ja julistuksenomaisia. Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 45/2000 vp; PeVL 31/2001 vp), etteivät sellaiset yleispiirteiset ja julistuksenomaiset määräykset, joissa sopimuspuolet vahvistavat sitoumuksensa kunnioittaa ihmisoikeuksia, vaikuta Suomen kansainvälisten velvoitteiden sisältöön tai laajuuteen ihmisoikeuksien alalla. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että tällaisilla määräyksillä on aikaisempaan verrattuna uudentyyppistä sitovaa merkitystä sopimukseen sisältyvän neuvottelu- ja sanktiomenettelyn vuoksi, ja tämän takia sopimuksen ihmisoikeusmääräysten oli katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan (ks. PeVL 31/2001 vp). Perustuslakivaliokunnan kannanotolla on katsottava olevan merkitystä myös muiden yleispiirteisten ja julistuksenomaisten sopimusmääräysten tulkinnessa silloin, kun tällaisiin sopimusmääräyksiin liittyy edellä mainitunlainen neuvottelu- ja sanktiomenettely.

Perustuslakivaliokunnan viimeksi mainitussa lausunnossa käsittelemän sopimuksen neuvottelu- ja sanktiomenettelyä koskevassa 96 artiklassa oli nimenomaisesti mainittu sopimuksen soveltamatta jättäminen viimeisenä keinona, jota voidaan käyttää tapauksessa, jossa toinen osapuoli on rikkonut sopimuksen olennaiseksi osaksi määriteltäviä sopimusmääräyksiä. TDCA-sopimuksen riitojenratkaisumekanismeja koskevassa 3 artiklassa ei mainita suoranaisesti sopimuksen soveltamisen keskeyttämistä toimenpiteenä, johon voitaisiin ryhtyä, jos toinen sopimuspuoli rikkoo olennaisesti sopimusta. Edellä mainittu TDCA-sopimuksen 3 artiklaan sisältyvä riitojenratkaisua koskeva sopimusmääräys on siten kirjoitettu heikompaan muotoon kuin mitä perustuslakivaliokunnan lausunnossaan tarkoittama neuvottelu- ja sanktiomenettelyä koskeva määräys oli kirjoitettu. Hallituksen käsityksen mukaan TDCA-sopimuksen 3 artikla mahdollistaa kuitenkin valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 33/1980) 60 artiklassa tarkoitettua valtiosopimuksen rikkomisesta johtuvan sopimuksen soveltamisen keskeyttämisen koko-

naisuudessaan tai osaksi. Lisäksi on otettava huomioon, että kyseisessä 3 artiklassa määrätään, että sopimuksen olennaisena rikkomisena pidetään sen olennaisiksi osiksi määriteltujen sopimusmääräysten rikkomista. Tämän vuoksi hallitus katsoo, että TDCA-sopimuksen 3 artiklan määräysten soveltaminen voi johtaa tilanteeseen, jossa muutossopimuksella olennaiseksi osaksi määritellyllä uudella 91A artiklan 1 ja 2 kohdalla on perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (ks. PeVL 31/2001 vp) tarkoittamaa uudentyyppistä sitovaa merkitystä ja tämän vuoksi muutossopimuksen joukkotuhoaseita ja niiden kantolaitteita koskevien uuteen 91A artiklan 1 ja 2 kohtaan sisältyvien määräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

Osapuolet veloitetaan 91A artiklan 2 kohdan b alakohdassa myös ylläpitämään tehokasta kansallista vientivalvontajärjestelmää, mukaan lukien siihen sisältyvät rikosoikeudelliset seuraamukset. Yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista on perustuslain 80 §:n mukaan säädettävä lailla. Perustuslain 8 §:n mukaan rikoksena rangaistava teko ja siitä seuraava rangaistus tulee määritellä lain tasolla. Näin ollen kyseinen sopimusmääräys, joka velvoittaa tehokkaan kansallisen vientivalvontajärjestelmän ylläpitämiseen rikosoikeudellisine seurauksineen, kuuluu lainsäädännön alaan. Vientivalvonnasta on myös annettu laintasoista kansallista sääntelyä laissa kaksikäyttötuotteiden valvonnasta (562/1996).

Artiklan 91H osalta lainsäädännön alaan kuuluu kohdan 3 a alakohta, jossa määrätään osapuolten velvollisuudesta ottaa takaisin laittomasti toiseen maahan pyrkivät kansalaisensa. Alakohdassa määrätään lisäksi osapuolten velvollisuudesta antaa kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat heidän takaisinottoaan varten. Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa estää saapumasta maahan. Matkustusoikeuden osoittamiseksi myönnettävistä asiakirjoista säädetään passilaissa (671/2006). Alakohta sisältää näin ollen lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Muut sopimuksen määräykset ovat lähinnä yleispiirteisiä, yhteistyötä koskevia velvoitteita, joiden ei vakiintuneen käytännön mukaan katsota vaikuttavan Suomen kansainvälisen velvoitteen sisältöön tai laajuuteen.

4.2 Käsittelyjärjestys

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 § 2 momentissa tai 95 § 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänen enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

eduskunta hyväksyisi kauppaa, kehitystä ja yhteistyötä koskevan sopimuksen muuttamisesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Etelä-Afrikan tasavallan välillä Kleinmondissa 11 päivänä syyskuuta 2009 tehdyn sopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****Kauppaa, kehitystä ja yhteistyötä koskevan sopimuksen muuttamisesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Etelä-Afrikan tasavallan välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Kauppaa, kehitystä ja yhteistyötä koskevan sopimuksen muuttamisesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Etelä-Afrikan tasavallan välillä Kleinmondissa 11 päivänä syyskuuta 2009 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat laki-

na voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 2012

Pääministerin estyneenä ollessa, puolustusministeri**Stefan Wallin**Peruspalveluministeri *Maria Guzenina-Richardson*

EUROOPAN YHTEISÖN JA
SEN JÄSENVALTIOIDEN
SEKÄ ETELÄ-AFRIKAN TASAVALLAN VÄLINEN
SOPIMUS
KAUPPAA, KEHITYSTÄ JA YHTEISTYÖTÄ KOSKEVAN
SOPIMUKSEN MUUTTAMISESTA

BELGIAN KUNINGASKUNTA,
BULGARIAN TASAVALTA,
TŠEKKIN TASAVALTA,
TANSKAN KUNINGASKUNTA,
SAKSAN LIITTOTASAVALTA,
VIRON TASAVALTA,
IRLANTI
HELLEENIEN TASAVALTA,
ESPANJAN KUNINGASKUNTA,
RANSKAN TASAVALTA,
ITALIAN TASAVALTA,
KYPROKSEN TASAVALTA,
LATVIAN TASAVALTA,
LIETTUAN TASAVALTA,
LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,
UNKARIN TASAVALTA,
MALTAN TASAVALTA,
ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,
ITÄVALLAN TASAVALTA,
PUOLAN TASAVALTA,
PORTUGALIN TASAVALTA,
ROMANIA,
SLOVENIAN TASAVALTA,
SLOVAKIAN TASAVALTA,
SUOMEN TASAVALTA,
RUOTSIN KUNINGASKUNTA,
ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

jotka ovat EUROOPAN YHTEISÖN perustamissopimuksen sopimuspuolia,
jäljempänä 'jäsenvaltiot', ja

EUROOPAN YHTEISÖ,
jäljempänä 'yhteisö',

sekä
ETELÄ-AFRIKAN TASAVALTA,

yhdessä jäljempänä 'osapuolet', jotka

OTTAVAT HUOMIOON, että Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Etelä-Afrikan tasavallan välinen kauppa, kehitystä ja yhteistyötä koskeva sopimus, jäljempänä 'kauppa-, kehitys ja yhteistyösopimus', allekirjoitettiin Pretoriassa 11 päivänä lokakuuta 1999 ja tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2004,

OTTAVAT HUOMIOON, että kauppaa-, kehitys- ja yhteistyösopimuksen 18 ja 103 artikla edellyttävät sopimuksen tarkastelemista uudelleen viiden vuoden kuluessa sen voimaantulosta, ja että osapuolet suorittivat uudelleentarkastelun vuonna 2004 ja sopivat yhteistyöneuvoston 23 päivänä marraskuuta 2004 antamassa yhteisessä julkilausumassa, että kauppaa-, kehitys- ja yhteistyösopimukseen on tarpeen tehdä joitakin muutoksia,

OTTAVAT HUOMIOON, että kauppaa-, kehitys- ja yhteistyösopimuksen kauppaa ja kaupan liitännäistoimenpiteitä koskevien määräysten tarkistamista käsitellään Euroopan unionin ja eteläisen Afrikan valtioiden välistä talouskumppanuussopimusta koskevissa neuvotteluissa,

OTTAVAT HUOMIOON, että yhteinen toimintasuunnitelma Etelä-Afrikan tasavallan ja Euroopan unionin välisen strategisen kumppanuuden toteuttamiseksi on saatu laadittua ja että se laajentaa osapuolten välistä yhteistyötä monilla aloilla,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 ARTIKLA

Muutetaan kauppaa-, kehitys- ja yhteistyösopimus seuraavasti:

1) Lisätään johdanto-osaan uusi kuudes kappale seuraavasti:

"Tunnustavat monenvälisen aseistariisun ja aseiden leviämisen estämistä koskevan sopimusjärjestelmän kaikkien osien välttämättömyyden sekä tarpeen edistää kaikkien siitä johtuvien velvoitteiden täytäntöönpanoa; tämän vuoksi osapuolet haluavat sisällyttää tähän sopimukseen lausekkeen, joka mahdollistaa niiden yhteistyön ja poliittisen vuoropuhelun näissä kysymyksissä."

2) Korvataan 2 artiklan ensimmäinen kohta seuraavasti:

"Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa määrättyjen demokratian periaatteiden ja perustavaa laatua olevien ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltion periaatteiden kunnioittaminen sekä yhteistyö aseriisun ja joukkotuhousoseiden leviämistä estävissä kysymyksissä 91 a artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti ovat Euroopan unionin ja Etelä-Afrikan sisä- ja ulkopoliittikkojen lähtökohtia ja tämän sopimuksen olennaisia osia."

3) Korvataan 55 artikla seuraavasti:

"55 artikla

Tietoyhteiskunta sekä tieto- ja viestintätekniikka

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä tietoyhteiskunnan kehittämisessä ja käyttävänsä tieto- ja viestintätekniikkaa keinona edistää tietoyhteiskunnan sosioekonomista kehitystä.

Yhteistyön tarkoituksena on:

a) kannustaa osallisuutta edistävän ja kehityslähtöisen tietoyhteiskunnan kehittymistä,

b) tukea tieto- ja viestintätekniikka-alan kasvua ja kehittymistä, mukaan lukien pk-yritykset ja mikroyritykset¹;

c) tukea eteläisen Afrikan alueen valtioiden välistä yhteistyötä tällä alalla, ja yleisesti maanosan tasolla.

2. Yhteistyö sisältää vuoropuhelua, tietojen vaihtoa ja mahdollista teknistä apua tietoyhteiskunnan rakentamisen eri osa-alueisiin. Tähän sisältyy:

a) politiikkoja ja sääntelykehysjä, innovatiivisia ja osallisuutta edistäviä sovelluksia ja palveluja, taitojen kehittämistä,

b) vuorovaikutuksen helpottamista sääntelyviranomaisten, julkisyhteisöjen sekä liikeyritysten ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden välillä,

¹ Pienet ja keskisuuret yritykset sekä mikroyritykset

c) uusia valmiuksia, joihin sisältyy tutkimus- ja koulutusverkostoja, ja joiden tavoitteena ovat verkostojen väliset yhteydet ja sovellusten yhteentoimivuus,

d) yhteisten tutkimusten edistämistä ja toteuttamista tietoyhteiskuntaan liittyvän uuden tekniikan alalla.

Edellä mainittujen kysymysten vuorovai-
kutuksesta syntyneiden yhteisten hankkeiden toteuttamista kehitysyhteistyöohjelman kautta olisi harkittava."

4) Muutetaan 57 artikla seuraavasti:

a) Korvataan 1 kohdan johdantokappale seuraavasti:

"1. Tämän alan yhteistyön tavoitteena on muun muassa:"

b) Korvataan 2 kohta seuraavasti:

"2. Yhteistyön tavoitteena on erityisesti:

a) tukea asianmukaisen energiapolitiikan kehittämistä sekä sen sääntelykehystä ja infrastruktuuria Etelä-Afrikassa,

b) taata energiavarmuus Etelä-Afrikassa monipuolistamalla energialähteitä,

c) tehostaa energia-alan toimijoiden tekniisiä, taloudellisia, ympäristöön liittyviä ja rahoituksellisia suoritusnormeja erityisesti sähköalalla ja nestemäisten polttoaineiden alalla,

d) parantaa paikallisten asiantuntijoiden toimintakykyä erityisesti yleisen ja teknisen koulutuksen avulla,

e) kehittää uusia ja uusiutuvia energialähteitä ja tukirakenteita kansallisia ja maaseudun energiatarpeita ja sähköntuotantoa varten,

f) parantaa energian järkipästä käyttöä rakennuksissa ja teollisuudessa erityisesti energiatehokkuutta edistämällä,

g) edistää ympäristöä säästävien ja puhtaampien tekniikoiden keskinäistä siirtoa ja käyttöä,

h) edistää energia-alan sääntelyn alalla tehtävää yhteistyötä eteläisessä Afrikassa,

i) edistää alueellista energia-alan yhteistyötä eteläisessä Afrikassa."

c) Lisätään 57 artiklaan kohta seuraavasti:

"3. Yhteistyöhön sisältyvät Etelä-Afrikan toimet, joihin se on ryhtynyt köyhyyden poistamiseen ja kestävästä kehityksestä edistämiseen tähtäävän Euroopan unionin energia-aloitteen, Johannesburgin toimintasuunnitelman ja YK:n kestävästä kehityksestä toimikunnan puitteissa."

5) Muutetaan 58 artikla seuraavasti:

a) Korvataan 1 kohdan a alakohdassa sanat "terveys- ja turvallisuus" sanoilla "terveys-, turvallisuus- ja ympäristö".

b) Korvataan 1 kohdan b alakohdan toinen virke ilmaisulla "Yhteistyöhön olisi kuuluttava molempia osapuolia ja erityisesti pk-yrityksiä² hyödyttävien investointeja suosivan ympäristön luominen, ja myös aiemmin huonossa asemassa olleiden yhteisöjen olisi osallistuttava siihen."

c) Lisätään 1 kohtaan alakohta seuraavasti:

"d) tukea politiikkoja ja ohjelmia, jotka edistävät mineraalien paikallista rikastamista ja jotka luovat yhteistyömahdollisuuksia mineraalien rikastamisalan kehittämiseksi."

d) Numeroidaan 1 kohdan d alakohta uudelleen 1 kohdan e alakohdaksi.

e) Lisätään 2 kohdan loppuun sanat "ja Afrikan kaivoskumppanuuden (AMP) puitteissa".

6) Muutetaan 59 artikla seuraavasti:

a) Lisätään 1 kohdan b alakohdassa sanojen "kestävän liikenneverkoston luomiseksi" eteen sanat "turvallisen ja".

b) Lisätään 2 kohdan c alakohdassa sanan "lento-" jälkeen sana ", raide-".

c) Lisätään 2 kohtaan alakohdat seuraavasti:

"d) tiedonvaihtoon ja yhteistyön parantamiseen liikenneturvallisuuden sekä turvallisuustoimien ja -käytäntöjen osalta erityisesti meri-, ilma- ja maaliikenteen aloilla, joihin sisältyvät intermodaaliset tavaravirrat,

e) liikennepolitiikan ja sääntelykehysten yhtenäistämiseen parantuneen toimintatapoja koskevan vuoropuhelun sekä toimivaltaisten

² Pienet ja keskisuuret yritykset

viranomaisten sääntelyä ja toiminnallista tietotaidon vaihdon kautta,

f) kumppanuuksien kehittämiseen maailmanlaajuisten satelliittinavigointijärjestelmien alalla, mukaan lukien tutkimuksen ja teknologisen kehittäminen ja niiden soveltaminen kestävään kehitykseen."

7) Lisätään artikla seuraavasti:
"59 a artikla

Merikuljetukset

1. Oman merenkulkualansa edistämiseksi osapuolet kannustavat toimivaltaisia viranomaisiaan, varustamojaan, satamiaan, tutkimuslaitoksiaan, merihuolinta- ja rahdinselvitysyrityksiään, logistiikkayrityksiään sekä korkeakoulujaan tekemään yhteistyötä muun muassa seuraavilla alueilla:

a) näkemysten vaihtaminen liittyen osapuolten toimintaan kansainvälisissä merenkulkualan järjestöissä,

b) meriliikennettä ja markkinoiden hallintaa koskevan lainsäädännön valmistelu ja viimeistely,

c) kansainvälisen merikaupan tehokkaiden kuljetuspalvelujen edistäminen osapuolten satamien ja aluskannan tehokkaalla käytöllä ja hoidolla,

d) kansainvälisesti sitovien meriturvallisuusvaatimusten ja lainsäädännön täytäntöönpanon valvonta sekä merien pilaantumisen estäminen,

e) merenkulkualan, erityisesti merenkulkijoiden koulutuksen edistäminen,

f) henkilöstön sekä tieteellisten ja teknisten tietojen vaihto,

g) merenkulkualan turvallisuuden parantamisen tehostaminen.

2. Osapuolet vahvistavat sitoutuneensa ratifioimiinsa asiaan liittyviin kansainvälisiin yleissopimuksiin, joissa määrätään vaarallisen biologisen, kemiallisen ja ydinmateriaalin kuljetuksesta, ja sopivat tekevänsä yhteistyötä näissä kysymyksissä sekä kahdenvälisesti että monenvälisissä yhteyksissä.

3. Tämänkaltainen yhteistyö voisi toteutua yhteisesti luotujen, turvallisuus- ja ympäristöalan valmiuksia kehittävien ohjelmien kautta."

8) Muutetaan 60 artikla seuraavasti:

a) Korvataan 1 kohdan c alakohta seuraavasti:

"c) tuotteiden ja markkinoiden, inhimillisten voimavarojen ja institutionaalisten rakenteiden kehittäminen,"

b) Korvataan 1 kohdan e alakohta seuraavasti:

"e) yhteistyö paikallistason matkailun edistämiseksi ja kehittämiseksi,"

c) Korvataan 2 kohdan e alakohta seuraavasti:

"e) yhteistyön edistäminen alueellisella ja koko maanosan tasolla."

9) Muutetaan 65 artikla seuraavasti:

a) Korvataan 1 kohdassa sanat "perustuu poliittiseen vuoropuheluun ja kumppanuuteen" sanoilla "perustuu poliittiseen vuoropuheluun, kumppanuuteen ja tuen tehokkuuteen."

b) Lisätään 3 kohdan loppuun sanat "ja erityisesti vuosituhattavoitteiden saavuttamiselle."

10) Lisätään artikla seuraavasti:

"65 a artikla

Vuosituhattavoitteet

Osapuolet vahvistavat sitoutuneensa vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen tavoitevuoteen 2015 mennessä. Osapuolet sopivat myös tehostavansa toimiaan täyttääkseen Monterreyn kehitysrahoituskokouksessa³ antamansa sitoumukset sekä toteuttaakseen Johannesburgin toimintasuunnitelman⁴ tavoitteet. Osapuolet ilmaisevat myös tukensa Afrikan unionille ja sen sosioekonomiselle ohjelmalle

³ Kansainvälinen kehitysrahoituskokous pidettiin maaliskuussa 2002 Monterreyssa Meksikossa, jossa saavutettiin Monterreyn konsensus ja annettiin useita sitoumuksia kehitystuen rahoittamisesta ja köyhyydestä poistamisesta.

⁴ Kesävän kehityksen huippukokous.

ja kohdentavat yhdessä voimavaroja sen toteuttamiseen."

11) Muutetaan 66 artikla seuraavasti:

a) Korvataan 1 kohta seuraavasti:

"1. Kehitysyhteistyön aloista päätetään yhteisesti hyväksytyissä monivuotisissa ohjelma-asiakirjoissa, mukaan lukien EU:n jäsenvaltioiden kanssa sovitut yhteiset ohjelma-asiakirjat, asiaan liittyvien Euroopan unionin yhteistyöasiakirjojen mukaisesti."

b) Korvataan 2 kohdassa sanat "kehityskumppaneina olevien kansalaisjärjestöjen" sanoilla "valtiosta riippumattomien toimijoiden".

c) Poistetaan 3 kohdassa sana "aikaisemmin".

12) Korvataan 67 artikla seuraavasti:

"67 artikla

Tukikelpoiset edunsaajat

Rahoitustukea ja teknistä tukea voivat saada kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset ja julkiset elimet, valtiosta riippumattomat toimijat ja paikalliset ja kansainväliset järjestöt ja laitokset."

13) Muutetaan 68 artikla seuraavasti:

a) Korvataan 1 kohdassa sanat "arviointi- ja seurantatarkastukset sekä virkamatkot" sanoilla "seuranta, tarkastukset ja virkamatkot".

b) Korvataan 2 kohdan c alakohdassa sanat "hallituksesta riippumaton kumppani" sanoilla "valtiosta riippumaton toimija".

c) Korvataan 4 kohdassa "pyritään saamaan" sanoilla "aiotaan saada".

14) Muutetaan 69 artikla seuraavasti:

a) Poistetaan 1 kohdasta sanat "Edellä 66 artiklassa esitettyihin ensisijaisiin tavoitteisiin perustuvat".

b) Korvataan 2 kohdassa sanat "Monivuotiseen maaohjelmaan liitetään" sanoilla "Sopimuksiin ja/tai yksittäisiä hankkeita ja ohjelmia koskeviin sitoumuksiin sisällytetään"

15) Muutetaan 71 artikla seuraavasti:

a) Korvataan 1 kohdassa sanat "rahoitusehdotuksessa" sanalla "vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa".

b) Korvataan 2 kohdassa sanat "rahoitusehdotuksen" sanalla "vuosittaisen toimintasuunnitelman".

16) Muutetaan 73 artikla seuraavasti:

a) Korvataan 1 kohdassa sanat "Etelä-Afrikassa ja AKT-maissa" sanoilla "Etelä-Afrikassa, AKT-maissa sekä maissa ja alueilla, jotka ovat tukikelpoisia avun purkamista koskevien yhteisön sääntöjen mukaisesti".

b) Korvataan 2 kohdassa sanat "Etelä-Afrikasta ja AKT-maista" sanoilla "Etelä-Afrikasta, AKT-maista tai maista ja alueilta, jotka ovat tukikelpoisia avun purkamista koskevien yhteisön sääntöjen mukaisesti".

17) Korvataan 76 artiklassa sana "yhteistyöneuvoston" sanoilla "Euroopan unionin ministerineuvoston".

18) Korvataan 77 artiklassa sana "yhteistyöneuvoston" sanoilla "Euroopan unionin ministerineuvoston".

19) Muutetaan 79 artikla seuraavasti:

a) Poistetaan artiklan otsikosta etuliite "pää-".

b) Korvataan artiklan tekstissä sanat "valtuuttava pääviranomainen" sanoilla "valtuuttava viranomainen".

20) Poistetaan 82 artiklan 2 kohdan ensimmäinen virke.

21) Korvataan 83 artikla seuraavasti:

"83 artikla

Tiede ja teknologia

1. Osapuolet harjoittavat toisiaan tukevia tieteen ja teknologian alan kumppanuuksia edistämällä yhteistyötä Euroopan unionin puiteohjelmien nojalla marraskuussa 1997 tiede- ja teknologiayhteistyöstä tehdyn sopimuksen määräysten mukaisesti sekä nykyisen sopimuksen ja muiden asiaan liittyvien asiakirjojen mukaisesti. Osapuolet ottavat erityisesti huomioon tieteen ja teknologian käytön Etelä-Afrikan kestävä kasvun ja kehityksen tukemiseksi tämän sopimuksen määräysten mukaisesti, sekä maailmanlaajuisen kestävä kehityksen suunnitelman edis-

tämiseksi ja Afrikan tiede- ja teknologiavalmiuksien vahvistamiseksi.

Osapuolet harjoittavat säännöllistä vuoropuhelua määrittääkseen yhdessä tiede- ja teknologiyhteistyön painopisteet.

2. Yhteistyösuhteeseen sisältyy muun muassa tieteeseen ja teknologiaan liittyviä köyhyyden poistamiseen tähtäviä ohjelmia, tiede- ja teknologiapoliittisia vaihtoja, tutkimus- ja innovaatiokumppanuuksia taloudellisen yhteistyön ja työpaikkojen luomisen tukemiseksi, yhteistyötä maailmanlaajuisissa tieteen eturintamaa edustavissa tutkimusohjelmissa ja maailmanlaajuisissa tutkimusinfrastruktuureissa, tukea Afrikan tiede- ja teknologiaohjelmille koko maanosan tasolla ja paikallisesti, tiede- ja teknologia-alan monenvälisen vuoropuhelun ja monenvälisten kumppanuuksien vahvistamista, monenvälisen ja kahdenvälisen tiede- ja teknologiyhteistyön synergian hyödyntämistä, inhimillisen pääoman ja tutkijoiden maailmanlaajuisen liikkuvuuden kehittämistä, ja yhdenmukaistettua ja kohdistettua yhteistyötä erityisillä tieteen ja teknologian aihealueilla, jotka ovat osapuolten yhteisesti määrittämiä."

22) Muutetaan 84 artikla seuraavasti:

a) Lisätään 1 kohdan loppuun sanat "Yhdistyneiden Kansakuntien puitteissa ja muilla monenvälisillä foorumeilla".

b) (ei koske suomenkielistä toisintoa) Lisätään 3 kohdassa sanojen "vedenlaadun valvonta" jälkeen sanat "ilman laatu", korvataan sanat "kasvinhuonekaasujen vähentämiseen liittyvät kysymykset" sanoilla "ilmastonmuutoksen syihin ja vaikutuksiin liittyvät kysymykset".

23) Korvataan 85 artikla seuraavasti:
"85 artikla

Kulttuuri

1. Yleiset määräykset, poliittinen vuoropuhelu

a) Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä kulttuurin alalla keskinäisen ymmärryksen sekä Etelä-Afrikan ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden kulttuurin/kulttuurien tuntemuksen lisäämiseksi.

b) Osapuolet pyrkivät luomaan poliittisen vuoropuhelun kulttuurin alalla erityisesti

kulttuuriteollisuuden kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja kehittämiseksi Etelä- Afrikassa ja Euroopan unionissa.

2. Kulttuurien monimuotoisuus ja kulttuurienväläinen vuoropuhelu

Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä asiaan liittyvillä kansainvälisillä foorumeilla (esimerkiksi Unesco) parantaakseen kulttuurien monimuotoisuuden suojelua ja edistääkseen kulttuurienvälisestä vuoropuhelua kansainvälisellä tasolla.

3. Kulttuuriyhteistyö ja kulttuurivaihdot

Osapuolet kannustavat yhteistyötä kulttuuritoiminnassa ja sekä tapahtumiin ja kulttuurivaihtoihin osallistumista Etelä-Afrikan ja Euroopan unionin kulttuurialan toimijoiden välillä."

24) Korvataan 86 artiklan 1 kohta seuraavasti:

"1. Osapuolet sitoutuvat vuoropuheluun työllisyyden ja sosiaalipolitiikan alalla. Tämä vuoropuhelu käsittää muun muassa seuraaviin aloihin liittyvät kysymykset: rotuerottelujärjestelmän jälkeisen yhteiskunnan sosiaaliset ongelmat, köyhyyden vähentäminen, kunnollisten työolojen edistäminen, sosiaaliturva, työttömyys, sukupuolten välinen tasa-arvo, naisiin kohdistuva väkivalta, lasten oikeudet, vammaiset, ikääntyvä väestö, nuorisot, työelämän suhteet, kansanterveys, työturvallisuus ja väestö."

25) Korvataan 90 artikla seuraavasti:
"90 artikla

Laittomia huumausaineita koskeva yhteistyö

1. Osapuolet tekevät toimivaltansa rajoissa yhteistyötä varmistaakseen tasapainoisen ja yhdenmukaisen lähestymistavan huumausaineongelman ratkaisemiseksi.

Huumausainepolitiikalla ja -toimilla pyritään vähentämään laittomien huumausaineiden tarjontaa, kauppaa ja kysyntää ja varmistamaan huumausaineiden kemiallisten esiassteiden tehokkaampi valvonta.

2. Osapuolet sopivat näiden tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista yhteistyötavoista. Toimet perustuvat yhteisesti sovittuihin periaatteisiin Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen huumeita koskevassa erityisistunnossa vuonna 1998 hyväksytyjen perusperi-

aatteiden mukaisesti ja ihmisoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen."

26) Muutetaan 91 artikla seuraavasti:

a) Korvataan otsikko seuraavasti:

"Henkilötietojen suoja"

b) Korvataan 1 kohta seuraavasti:

"1. Osapuolet toimivat yhteistyössä henkilötietojen suojan parantamiseksi ottaen huomioon korkeimmat kansainväliset standardit, kuten henkilötietoja sisältävien sähköisten tiedostojen sääntelyä koskevat, Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen 20 päivänä marraskuuta 1990 muuttamat suuntaviivat, helpottaakseen tietojenvaihtoa kansallisen lainsäädännön mukaisesti noudattaen korkeimpia kansainvälisiä normeja, mukaan lukien perusoikeuksien suoja."

c) Poistetaan 3 kohta.

27) Lisätään artiklat seuraavasti:

"91 a artikla

Joukkotuhoukset ja niiden kantolaitteet

1. Ottaen huomioon kansainväliselle vaudelle ja turvallisuudelle keskeiset kysymykset osapuolet sopivat yhteistyöstä ja osallistumisesta monenvälisen aseriisunnan ja aseiden leviämisen estävän järjestelmän vahvistamiseen sekä tässä yhteydessä kaikkien joukkotuhoukset leviämisen ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseen noudattamalla täysimääräisesti kansainvälisistä aseriisunta- ja asesulkusopimuksista johtuvia velvoitteitaan ja sitoumuksiaan ja muita asioita koskevia kansainvälisiä velvoitteitaan ja panemalla ne täytäntöön kansallisella tasolla.

2. Osapuolet sopivat myös tekevänsä yhteistyötä ja pyrkivänsä saavuttamaan nämä tavoitteet

a) toteuttamalla toimia muiden kansainvälisten aseriisunta- ja asesulkusopimusten alikirjoittamiseksi, ratifioimiseksi tai niihin liittymiseksi sekä panemalla kokonaisuudessaan täytäntöön ja noudattamalla kaikkia kansainvälisiä oikeudellisesti sitovia sopimuksia.

b) perustamalla ja/tai ylläpitämällä tehokasta kansallista vientivalvontajärjestelmää, jolla valvotaan joukkotuhoukseen liittyvien tavaroiden vientiä ja kauttakulkua, mukaan lukien joukkotuhoukseen liittyvän kaksikäyttötekniikan loppukäytön valvonta, ja johon sisältyy tehokkaat seuraamukset vientivalvonnan laiminlyömisestä, mukaan lukien rikosoikeudelliset seuraamukset.

3. Osapuolet sopivat siitä, että tämän artiklan 1 ja 2 kohta muodostavat olennaisen osan tätä sopimusta. Osapuolet sopivat säännöllisestä poliittisesta vuoropuhelusta, joka täydentää ja vahvistaa niiden yhteistyötä tällä alueella johdanto-osassa määritettyjen periaatteiden mukaisesti.

91B artikla

Terrorismin torjunta

1. Osapuolet tuomitsevat jyrkästi kaikki terroriteot, -menetelmät ja -käytännöt kaikissa muodoissaan rikollisina ja epäoikeutettuna riippumatta siitä, missä ne on toteutettu ja kuka niihin on syyllistynyt.

2. Osapuolet katsovat, että terrorismia ei voida nujertaa puuttumatta terrorismin leviämiseen vaikuttaviin tekijöihin. Osapuolet vahvistavat lujan sitoumuksensa kehittää ja panna täytäntöön yhtenäisiä toimintaohjelmia, joiden tavoitteena on poistaa nämä tekijät.

Osapuolet korostavat, että terrorismin vastaisen toiminnan on kuitenkin tapahduttava täysimääräisesti kansainvälistä oikeutta, ihmisoikeuksia ja pakolaisoikeutta kunnioittaen ja että kaikkien toimien on perustuttava oikeusvaltioperiaatteeseen. Osapuolet korostavat, että tehokkaat terrorismin vastaiset toimet ja ihmisoikeuksien suoja eivät ole ristiriidassa keskenään vaan ne täydentävät ja tukevat toisiaan.

3. Osapuolet korostavat YK:n maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian täytäntöönpanon tärkeyttä ja tahtoaan toimia tämän tavoitteen puolesta. Ne ovat edelleen sitoutuneita tavoitteeseen saavuttaa yhteisymmärrys kattavasta kansainvälisestä terrorismia koskevasta yleissopimuksesta mahdollisimman pian.

4. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä terroritekojen estämiseksi ja tukahduttamiseksi

Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden, asiaan liittyvien yleissopimusten ja asiakirjojen sekä lainsäädäntönsä ja määräystensä mukaisesti. Tämä tapahtuu erityisesti

a) Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1373 (2001) sekä muiden asiaa koskevien Yhdistyneiden Kansakuntien päätöslauselmien ja sovellettavien kansainvälisten yleissopimusten ja asiakirjojen puitteissa,

b) vaihtamalla tietoja terroristiryhmistä ja niiden tukiverkostoista, sopimalla asiasta keskenään, kansainvälisen oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti,

c) vaihtamalla näkemyksiä terrorismin vastaisista keinoista ja menetelmistä, mukaan lukien tekniset osa-alueet ja koulutus, ja vaihtamalla terrorismin torjumiseen liittyviä kokemuksia.

91C artikla

Rahanpesu ja terrorismin rahoitus

1. Osapuolet katsovat, että niiden on tarpeen kaikkiin keinoin ja yhteistyössä toimien pyrkiä estämään rahoitusjärjestelmiensä käyttö rikollisesta toiminnasta yleensä ja erityisesti huumeisiin ja psykotrooppisiin aineisiin liittyvistä rikoksista saatujen varojen rikollisen alkuperän häivyttämiseen.

2. Tämän alan yhteistyöhön voi kuulua hallinnollinen ja tekninen apu, jonka tarkoituksena on edistää määräysten täytäntöönpanoa ja varmistaa sellaisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevien asiaan liittyvien normien ja toimintatapojen tehokas soveltaminen, jotka vastaavat kansainvälisiä normeja ja toimintatapoja ja erityisesti rahanpesunvastaisen toimintaryhmän (FATF) suosituksia.

91D artikla

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä järjestäytyneen ja taloudellisen rikollisuuden torjumiseksi, mukaan lukien lahjonta. Tällä

yhteistyöllä pyritään erityisesti panemaan täytäntöön ja edistämään asiaan liittyviä kansainvälisiä normeja ja asiakirjoja, kuten järjestäytyneen rikollisuuden vastainen YK:n yleissopimus ja sitä täydentävät pöytäkirjat sekä lahjonnan vastainen YK:n yleissopimus.

91E artikla

Pienaseet ja kevytaseet

Osapuolet tunnustavat, että pienaseiden ja kevytaseiden laitton valmistus, varastointi, hallussapito ja kauppa ja niiden liiallinen keskittyminen ja valvomaton leviäminen ovat merkittävä epävakautta aiheuttava tekijä ja uhka turvallisuudelle ja kestäväälle kehitykselle.

Tämän vuoksi osapuolet sopivat jatkavansa ja kehittävänsä edelleen tiivistä yhteistyötä pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemiseksi, torjumiseksi ja poistamiseksi Yhdistyneiden Kansakuntien toimintaohjelman mukaisesti sekä ottavansa esiin kysymyksen pienaseiden ja kevytaseiden liiallisesta keskittymisestä.

Osapuolet sopivat noudattavansa tinkimättömästi kansainvälisen oikeuden ja asiaan liittyvien yleissopimusten mukaisia velvoitteitaan sekä asiaa koskevista monenvälisistä asiakirjoista johtuvia sitoumuksiaan ja panevansa ne täysimääräisesti täytäntöön.

91F artikla

Palkkasotilaat

Osapuolet sitoutuvat aloittamaan säännöllisen poliittisen vuoropuhelun ja tekemään yhteistyötä palkkasotilastoiminnan estämiseksi noudattaen kansainvälisistä sopimuksista ja muista asiakirjoista johtuvia velvoitteitaan sekä lainsäädäntöään ja sääntöjään, joilla nämä velvoitteet pannaan täytäntöön.

91G artikla

Kansainvälinen rikostuomioistuin

Osapuolet vahvistavat tukensa kansainväliselle rikostuomioistuimelle ja sen työlle, aikoen päättäväisesti lopettaa rankaisematto-

muuden, edistää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta sekä kansainvälisten lainkäyttöelinten päätösten täytäntöönpanon pysyvää kunnioittamista. Osapuolet sopivat myös tekensä yhteistyötä Rooman perussäännön ja asiaan liittyvien asiakirjojen yleismaailmallisen soveltamisen ja loukkaamattomuuden edistämiseksi ja sopivat vahvistavansa yhteistyötään kansainvälisen rikostuomioistuinten kanssa.

91H artikla

Maahanmuuttoa koskeva yhteistyö

1. Maahanmuuttokysymyksistä käydään perusteellista vuoropuhelua, mikä osoittaa asian suuren merkityksen osapuolille. Osapuolet vahvistavat voimassa olevat, kansainvälisen oikeuden mukaiset velvoitteensa ja sitoumuksensa ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi ja kaikkinaisen alkuperään, sukupuoleen, rotuun, kieleen ja uskontoon perustuvan syrjinnän poistamiseksi.

2. Osapuolten välisen yhteistyön vahvistamiseksi vuoropuhelu käsittää laaja-alaisen ja kattavan ohjelman, mukaan lukien

a) osapuolten alueella laillisesti oleskelevien ulkomaan kansalaisten oikeudenmukainen kohtelu, kotouttamispolitiikan toteuttaminen omien kansalaisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin verrattavissa olevien oikeuksien ja velvollisuuksien takaamiseksi, syrjimättömyyden edistäminen talous-, sosiaalisessa ja kulttuurijäljämässä ja suojatoimien kehittäminen rasismia, muukalaisvihaa, suvaitsemattomuutta ja väkivaltaa vastaan,

b) Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella laillisesti oleskelevien eteläafrikkalaisten samanarvoinen kohtelu jäsenvaltioiden omien kansalaisten kanssa työolojen, palkan ja irtisanomisen osalta. Vastaavasti Etelä-Afrikka myöntää syrjimättömän kohtelun alueellaan laillisesti työskenteleville Euroopan unionin kansalaisille,

c) molempien osapuolten kannalta tärkeät viisumikysymykset; mukaan lukien yksinkertaistetut maahantulomenettelyt Euroopan unionissa vieraileville Etelä-Afrikan kansalaisille ja Etelä-Afrikassa vieraileville Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisille,

d) matkustusasiakirjoja koskevat turvallisuus- ja henkilöllisyyskysymykset,

e) maahanmuuton ja kehityksen väliset yhteydet, mukaan lukien

– strategiat köyhyyden vähentämiseksi, elin- ja työolosuhteiden parantamiseksi, työpaikkojen luomiseksi ja asianmukaisten taitojen kehittämiseksi,

– maahanmuuttajien kotimaidensa kehittämiseen osallistumisen helpottaminen,

– yhteistyö valmiuksien lujittamiseksi erityisesti terveyden ja koulutuksen alalla torjua- kseen aivovuodon kielteisiä vaikutuksia Etelä-Afrikan kestäväan kehitykseen, ja

– keinot helpottaa laillisia, nopeita ja kustannustehokkaita tilisiirtoja,

f) kansainvälistä suojelua koskevien kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen kehittäminen ja täytäntöönpano pakolaisten oikeusasemasta tehdyn Geneven yleissopimuksen ja sen vuonna 1967 tehdyn pöytäkirjan ja palauttamiskieltoa koskevan periaatteen noudattamisen varmistamiseksi,

g) tehokas ja ehkäisevä laittoman maahanmuuton vastainen politiikka, siirtolaisten salakuljetus ja ihmiskauppa, mukaan lukien salakuljettajien ja ihmiskauppioiden verkostojen vastaiset toimet ja uhrien suojelu,

h) rajavalvontaan liittyvät kysymykset, mukaan lukien valmiuksien rakentaminen, koulutus, parhaiden käytäntöjen levittäminen ja tekninen tuki,

i) kaikki paluuseen ja takaisinottoon liittyvät kysymykset, mukaan lukien palauttaminen inhimillisellä ja arvokkaalla tavalla ja ihmissoikeuksia täysimääräisesti kunnioittamisen, sekä vapaaehtoisen paluun edistäminen.

3. a) Osapuolet sopivat lisäksi laittoman maahanmuuton estämistä ja hallintaa koskevan yhteistyön puitteissa, että ne ottavat takaisin laittomasti toiseen maahan pyrkivät kansalaisensa. Tätä varten:

– kukin Euroopan unionin jäsenvaltio hyväksyy omien Etelä-Afrikan alueella laittomasti oleskelevien kansalaistensa palauttamisen ja takaisinoton Etelä-Afrikan pyynnöstä ja ilman lisämuodollisuuksia,

– Etelä-Afrikka hyväksyy jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion alueella laittomasti oleskelevien omien kansalaistensa palauttamisen ja takaisinoton kyseisen jäsenvaltion pyynnöstä ja ilman lisämuodollisuuksia. Euroopan unionin jäsenvaltiot ja Etelä-Afrikka antavat kansalaisilleen asianmukaiset henkilöllisyysasiakirjat edellä mainittua tarkoitusta

varten. Kun henkilön kansalaisuudesta tai henkilöllisyydestä on epäselvyyttä, osapuolet sopivat niiden kansalaisiksi väitettyjen henkilöiden tunnistamisesta.

b) Osapuolen pyynnöstä aloitetaan neuvottelut kansalaisten takaisinottoa ja palauttamista koskevia erityisvelvoitteita sääntelevän sopimuksen tekemiseksi vilpittömässä mielessä ja kansainvälisen oikeuden asiaa koskevat säännöt asianmukaisesti huomioon ottaen. Tällä sopimuksella on mahdollista säännellä myös kolmannen maan kansalaisia ja kansalaisuudettomia henkilöitä koskevia takaisinottojärjestelyjä, jos osapuolet katsovat sen tarpeelliseksi. Tällaisissa sopimuksissa vahvistetaan kyseisten järjestelyjen piiriin kuuluvia henkilöryhmiä koskevat yksityiskohdat sekä niihin kuuluvien henkilöiden takaisinottoa ja palauttamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt."

28) Korvataan 94 artikla seuraavasti:

"94 artikla

Avustukset

Avustuksien muodossa annettava taloudellinen apu katetaan yhteisön talousarvion muista budjettikohdista myönnettyillä varoilla, jotka on tarkoitettu kyseisten budjettikohdian soveltamisalaan kuuluvien kansainvälisten kehitys- ja yhteistyötoimien rahoittamiseen.

Pyyntöjen esittämisen ja niiden hyväksymisen, toimien täytäntöönpanon ja valvonnan/arvioinnin osalta noudatetaan kyseisen budjettikohdan yleisten ehtojen mukaista menettelyä."

29) Muutetaan pöytäkirjan N:o 1 liitteen IV Etelä-Afrikan kielillä laaditut toisinnot seuraavasti:

Korvataan sanat "Die uitvoerder van die produkte gedek deur hierdie dokument (doeanemagtiging No ...(1)) verklaar dat, uitgesonderd waar andersins duidelik aangedui, hierdie produkte van ... voorkeuroorsprong (2) is" sanoilla "Die uitvoerder van die produkte gedek deur hierdie dokument (doeanemagtigingsno. ...(1)) verklaar dat, behalwe waar duidelik anders aangedui word, hierdie produkte van ... voorkeuroorsprong (2) is".

2 ARTIKLA

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä sekä muilla Etelä-Afrikan tasavallan virallisilla kielillä kuin englannin kielellä, eli sepedin, sesothon, setswanan, siSwatin, tshivendan, xitsongan, afrikaansin, isiNdebelen, isiXhosan ja isiZulun kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

3 ARTIKLA

1. Yhteisö, jäsenvaltiot ja Etelä-Afrikan tasavalta hyväksyvät tämän sopimuksen omia menettelyjään noudattaen.

2. Osapuolet ilmoittavat toisilleen 1 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen saattamisesta päätökseen. Hyväksymisasiakirjat talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön huostaan.

4 ARTIKLA

Tämä sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka aikana osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tarvittavien menettelyjen päätökseen saattamisesta.